

Leren met televisie: goed bekeken!
Educatieve televisie met mediamix als instrument
voor inburgering en participatie van volwassenen

Een *oproep* aan de Tweede Kamer en het kabinet om een *stevige impuls* te geven aan educatieve televisie ter versterking en uitbreiding van reeds zelf op gang gebrachte initiatieven door:

de wethouders van onderwijs en integratie van de vier grote gemeenten; de voorzitters van de colleges van bestuur van de vier betrokken Regionale Opleidingencentra; de directeuren van de betrokken regionale omroepen; de directies van NPS, Teleac/NOT, ROOS, MTNL, Mira Media, Nemo, ITTA en de netcoördinator Z@ppelin.

Den Haag, 16 juni 2003

Inleiding

De inburgering en integratie van oud- en nieuwkomers in de Nederlandse samenleving staat hoog op de politieke agenda. Het doel is er voor te zorgen dat deze groepen zich optimaal ontplooiën en ontwikkelen tot maatschappelijke zelfstandigheid en gelijkwaardige deelname aan het maatschappelijke leven. Beheersing van de Nederlandse taal is een belangrijke voorwaarde om dit doel te bereiken.

In Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht:
woont een achtste deel van de Nederlandse bevolking: ruim 2 miljoen mensen;
woont ongeveer een derde deel van alle allochtonen in Nederland: bijna 900.000 mensen;
woont 38% van alle etnische minderheden: bijna een half miljoen mensen;
vestigt zich jaarlijks meer dan een kwart van de ruim 130.000 nieuwkomers (vluchtelingen, gezinshereniging, gezinsvorming) in Nederland.

Deze ontwikkelingen doen een zwaar beroep op het integrerend vermogen van de vier grote steden en hun inwoners. Daarom is deze gemeenten er veel aan gelegen om de integratie te doen slagen. Zij zien educatieve televisie als een goed instrument om de inburgering van oud- en nieuwkomers te bevorderen. Het gaat daarbij niet alleen om televisie maar juist om de gecombineerde inzet van televisie, radio, digitale leeromgevingen, websites, teletekst, kortom educatieve televisie inclusief mediamix. De vier grote gemeenten voelen zich daarbij gesteund door de Tweede Kamer, die de afgelopen jaren regelmatig aandacht heeft gevraagd en op ad hoc basis middelen heeft vrijgemaakt voor de inzet van media bij het inburgeringsproces. Eigen experimenten in samenwerking met Regionale Opleidingscentra (ROC's) en andere educatieve mediainitiatieven in binnen- en buitenland tonen aan dat inburgering krachtig gestimuleerd kan worden door het gebruik van media. Voorwaarde is dat die inzet aansluit bij de onderwijstrajecten van ROC's en bij cursorische activiteiten in het kader van reïntegratie van werkzoekenden, welzijnswerk, vrijwilligerswerk. En de organisaties van de beoogde doelgroepen dienen nauw bij de activiteiten te worden betrokken. Een centrale regie lijkt nodig, waarbij landelijke en regionale omroepen, in samenwerking en overleg met het educatief veld, een centraal aanbod verzorgen, terwijl er op lokaal niveau ruimte is voor een eigen invulling.

Ervaring en onderzoek toont aan dat er op dit moment te weinig educatieve televisieprogramma's beschikbaar zijn om media effectief in ROC's te kunnen inzetten of via het open kanaal te kunnen uitzenden. Hergebruik van bestaande televisieprogramma's stuit onder meer op kostbare auteursrechten. Verdere ontwikkeling van de inzet van media bij het inburgeringsproces wordt bemoeilijkt omdat de wettelijke taken, bevoegdheden en budgetten niet op elkaar aansluiten, wat leidt tot een ad hoc aanbod, verspreid over landelijke, regionale en lokale kanalen, dat niet op elkaar en op de vraag is afgestemd. Ontwikkeling wordt tevens gehinderd doordat deze media-activiteiten zich aan de rand van de verantwoordelijkheid van de betrokken instellingen en overheden bevinden. Dit geldt niet voor Teleac/NOT, die een zeer specifieke positie bekleedt. Kortom: een kwantitatief en kwalitatief hoogwaardig aanbod met een groot bereik vraagt om bundeling van krachten, centrale regie in beleid, ontschotting en structureel meer financiële middelen.

Dit bracht Pierre Heijnen, wethouder van onderwijs en integratie van de gemeente Den Haag, ertoe om op 16 april 2003 in een besloten werkconferentie de mogelijkheden te verkennen van de verdere ontwikkeling van educatieve televisie als instrument voor inburgering en participatie van oud- en nieuwkomers. Ruim veertig vertegenwoordigers van gemeenten, ministeries,

ROC's, educatieve omroepen en andere media- en educatieve instellingen spraken zich hier uit voor een structurele inzet van media bij het inburgeringsproces en waren bereid, behalve inzet van eigen middelen en/of expertise, de onderlinge samenwerking te versterken. De aanwezigen concludeerden dat de landelijke overheid in de komende kabinetsperiode een aanjagende en coördinerende rol heeft om, in nauwe samenwerking met omroepen, ROC's en lokale- en regionale overheden, concreet invulling te geven aan educatieve televisie als instrument voor inburgering van oud- en nieuwkomers. De aanwezige instellingen en overheden besloten daarom een dringend beroep te doen op de Tweede Kamer en het kabinet om structurele inzet van media bij het inburgeringsproces te realiseren.

Memorandum

De wethouders van onderwijs en integratie van de vier grote gemeenten;
De voorzitters van de colleges van bestuur van de vier betrokken Regionale Opleidingscentra;
De directeurs van de betrokken regionale omroepen, alsmede Nemo Amsterdam;
De directies van NPS, Teleac/NOT, ROOS, MTNL, Mira Media, ITTA en de netcoördinator Z@ppelin
doen een dringend beroep op de Tweede Kamer en het kabinet om voor de inburgering een substantiële bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van educatieve televisie en radio inclusief mediamix.

Constaterende dat

De vier grote gemeenten het met de Tweede Kamer en het kabinet het van het grootste belang vinden de inburgering van oud- en nieuwkomers te doen slagen;
Educatieve televisie een goed instrument is om deze inburgering te bevorderen, mits op lokaal/regionaal niveau wordt aangesloten bij de onderwijstrajecten van ROC's en bij cursorische activiteiten in het kader van reïntegratie van werkzoekenden, welzijnswerk, vrijwilligerswerk en de organisaties van de beoogde doelgroepen nauw bij de activiteiten worden betrokken;
Er een centrale regie nodig is, om landelijke en regionale omroepen, in samenwerking en overleg met het educatief veld, een centraal aanbod te laten verzorgen, terwijl er op regionaal/lokaal niveau ruimte is voor een eigen invulling;
De gemeenten, ROC's, educatieve omroepen en andere media- en educatieve instellingen bereid zijn voor een structurele inzet van media bij het inburgeringsproces eigen middelen en/of expertise vrij te maken en de onderlinge samenwerking te versterken.

Verzoeken de Tweede Kamer en het kabinet

* In het kader van haar coördinerende rol de regiefunctie op zich te nemen om, in nauwe samenwerking met omroepen, ROC's en lokale en regionale overheden en vertegenwoordigers van de doelgroepen de educatieve televisie inclusief mediamix voor inburgering verder te ontwikkelen. Deze regie zou moeten leiden tot de bundeling van krachten en samenhangend beleid, ontschotting tussen beleids- en subsidiekaders en structureel meer financiële middelen. De resultaten van eerder uitgevoerde projecten en initiatieven in binnen en buitenland worden verzameld en geanalyseerd om lering uit te trekken. Om vaart te zetten achter deze ontwikkelingen is het wenselijk iemand in een tijdelijke aanjaagfunctie te benoemen.

* Met ingang van de begroting voor 2004 structureel aanvullende middelen te reserveren voor de realisatie van educatieve televisie ter bevordering van inburgering, opdat er de komende jaren nieuwe producties tot stand kunnen komen en bestaande producties kunnen worden bewerkt en aangekocht. Het verdient serieuze overweging om een centrale (virtuele) programmabank op te zetten waar betrokkenen (omroepen, ROC's) bestaande programma's kunnen aanbieden dan wel afnemen. Voorts verdient het serieuze overweging om een stimuleringsmaatregel voor educatieve programma's inclusief mediamix op te zetten, opdat er de komende jaren tal van producties tot stand komen die kwalitatief goed en landelijk bruikbaar zijn.

De ondertekenaars committeren zich aan het volgende

De vier grote gemeenten zijn vanuit hun verantwoordelijkheid voor het grotestedenbeleid bereid om taakstellende afspraken te maken met organisaties in de stad om de benodigde activiteiten in relatie tot educatieve televisie en taallessen via de radio op te zetten. Het gaat hierbij om inkoop van volwasseneneducatie en onderwijs in het algemeen, lokaal mediabeleid, migrantentelevisie, bibliotheek, gezondheidsvoorlichting en opvoeding, welzijnswerk, werkgelegenheidsbeleid en sociale activering. De lokale inkleuring van educatieve televisie maakt onderdeel uit van deze afspraken. Binnen de wettelijke mogelijkheden wordt zoveel mogelijk ontschotting van budgetten voor educatie, inburgering, reïntegratie en sociale activering nagestreefd. De gemeenten gaan na of ze, in navolging van Den Haag, lokale migrantenradiostations inschakelen voor Nederlandse taallessen.

De vier grote gemeenten zullen hun onderlinge samenwerking continueren op dit vlak.

De vier grote gemeenten agenderen bij de toekomstige besprekingen van het grote stedenconvenant 2005 – 2008 met de regering in welke mate de gemeenten een bescheiden percentage van hun budget voor de inburgering van oud- en nieuwkomers beschikbaar willen stellen voor de verdere ontwikkeling van educatieve televisie bij voorkeur in samenhang met de inzet van specifieke stimulering van rijkswege.

Op initiatief van **de vier grote gemeenten** wordt voor de periode mei 2003 - juli 2004 een **Overlegplatform Ontwikkeling Educatieve Televisie en Radio inclusief Mediamix** opgezet. Dit platform gaat invulling geven aan het meerjarig plan 2004–2008. Deelnemers aan dit platform zijn: NPS, Teleac/NOT, ROOS, Expertise- en Coördinatiecentrum ETV.nl van de vier ROC's, ITTA namens expertisecentrum NT2, Mira Media, vier grote gemeenten. De ministeries van Justitie/Integratie, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en Sociale Zaken en Werkgelegenheid worden gevraagd hierin te participeren.

De vier betrokken Regionale Opleidingscentra (ROC's) en het door hen op te richten Expertise- en coördinatiecentrum ETV.nl zullen nadere invulling geven aan het educatieve concept van lokale/regionale educatieve televisie. Voor wat betreft de opzet van educatieve televisie verkeren de vier ROC's in verschillende fasen: Rotterdam en Den Haag zenden uit, Amsterdam en Utrecht hebben (proef)uitzendingen in voorbereiding. Zij leveren een bijdrage aan het opzetten van de mediamix en het opzetten van lokale/regionale netwerken.

Dit betekent in ieder geval aandacht voor:

uitlijnen van de binnenschoolse en buitenschoolse component;
participeren in netwerken in de stad opdat ook andere vormen van cursorisch aanbod en vrijwilligersactiviteiten de educatieve televisie gaan benutten;
trainingen van docenten en medewerkers uit het welzijnswerk en vrijwilligerswerk om te werken met educatieve televisie;
het maken van opdrachten voor teletekst en internet;
opzetten van hulpdiensten voor docenten en deelnemers;
participeren in redactieraden en klankbordgroepen van op te zetten producties.

Voorts leveren de vier betrokken ROC's (het Expertise- en coördinatiecentrum ETV.nl) in het voorjaar van 2004 een inventarisatie van buitenlandse ervaringen met educatieve televisie.

Teleac/NOT zal zich inspannen om in partnerschappen met ROOS en de ROC's uitzendingen van zijn programma's op regionaal niveau te bewerkstelligen. Voorts is **Teleac/NOT** bereid expertise beschikbaar te stellen waar het gaat om het opzetten van televisieproducties en het regelen van licenties. Inmiddels heeft **Teleac/NOT** het initiatief genomen om samen met het Expertise- en Coördinatiecentrum ETV.nl van de ROC's een viertal programma's te ontwikkelen gericht op de doelgroep van de inburgering.

Aanvullende financiering voor de regionale uitzendingen en producties zal moeten worden verworven. **Teleac/NOT** en de **vier grote gemeenten** zullen samen een symposium voorbereiden dat wordt gehouden in het voorjaar van 2004. In dit symposium staat de vraag centraal of de schooltelevisie bestemd voor het vmbo en mbo in de grote steden mogelijk een impuls behoeft in relatie tot de bestrijding van onderwijsachterstanden en voorkomen van voortijdig schooluitval.

De **NPS** onderzoekt of er een programmaserie kan worden ontwikkeld met als aandachtspunt de Nederlandse taal en samenleving. De programma's zullen zo worden gemaakt dat zij zowel voor de doelgroep van de inburgering als voor de kijker in het algemeen aantrekkelijk zijn. Hiervoor moeten externe fondsen geworven worden. De **NPS** is bereid expertise beschikbaar te stellen waar het gaat om het opzetten van televisieproducties en het regelen van licenties. De **NPS** zal samen met het Expertise – en Coördinatiecentrum van de ROC's nagaan welke bestaande programma's alsnog benut kunnen worden in het kader van educatieve televisie. De eerste stap is een inventarisatie.

De regionale omroepen in de Randstad hebben zich positief uitgesproken over educatieve televisie. RTV West heeft inmiddels een samenwerkingverband met de Mondriaan onderwijsgroep; RTV Utrecht en het ROC Utrecht hebben een samenwerkingsverband in voorbereiding; RTV Rijnmond en ETV.nl van het Albeda College overleggen onderling en RTV Noord-Holland participeert in overleggen met het Nemo en het ROC Amsterdam.

ROOS, de koepel van regionale omroepen, wil graag verkennen welke mogelijkheden er zijn voor educatieve televisie buiten de Randstad.

Multiculturele Televisie Nederland (MTNL) wil graag verkennen welke combinaties mogelijk zijn van educatieve en multiculturele televisie en zal daartoe overleggen met de regionale omroepen en het Expertise- en Coördinatiecentrum van de ROC's.

Mira Media wil een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling en vormgeving van de regiefunctie en aan de toekomstige educatieve televisiestructuur en wil daarbij zorgdragen voor een directe betrokkenheid vanuit de allochtone groepen zelf, om het

aanbod direct bij de vraag, luister- en kijkgedrag van de beoogde doelgroepen te laten aansluiten. **Mira Media** is verder bereid haar expertise en netwerken in te zetten om allochtone omroepen en producenten inhoudelijk en productioneel bij de ontwikkeling van toekomstige educatieve producties te betrekken.

Instituut voor Taalbeleid Nederlands voor Anderstaligen van de Universiteit van Amsterdam (ITTA) zet zich in om binnenschoolse en buitenschoolse taalverwerving met elkaar te verbinden en werkt daartoe samen met verschillende Regionale Opleidingscentra. Het **ITTA** ontwikkelt materiaal voor educatieve televisie en radio inclusief mediamix voor de doelgroepen van de inburgering. Dit materiaal sluit aan bij de beroepsopleidingen (van de ROC's) en functietrainingen voor de arbeidsmarkt (van bedrijfsscholen en particuliere scholingsinstituten). Voorts zet **ITTA** zich in om via studie en onderzoek de effecten van de inzet van televisie en radio inzichtelijk te maken.

Aldus vastgesteld op 16 juni te Den Haag,

- De heer drs. P. Heijnen, wethouder Onderwijs Den Haag
- De heer drs. R.H. Oudkerk, wethouder Onderwijs Amsterdam
- De heer S. van der Tak, wethouder Onderwijs Rotterdam
- De heer mr. L.J. Verhulst, wethouder Onderwijs Utrecht
- De heer P. Boekhoud, voorzitter College van Bestuur, Albeda College Rotterdam, waarvan de educatieve televisiezender ETV.nl onderdeel is
- De heer ing. H. Jaspers, voorzitter College van Bestuur, ROC Utrecht
- Mevrouw drs. J.C. Leenhouts, voorzitter College van Bestuur, de Mondriaan onderwijsgroep, Den Haag
- Mevrouw drs. J.W.A. Verlaan, voorzitter College van Bestuur, ROC Amsterdam
- De heer B. Groenendijk, algemeen directeur RTV Rijnmond, Rotterdam
- De heer P. van der Lugt, directeur RTV Utrecht
- De heer J. Soer, algemeen directeur RTV West, Den Haag
- De heer H. Elzerman, directeur/hoofdredacteur RTV Noord-Holland
- De heer P. Rijntjes, directeur NEMO
- Mevrouw R. Bernsen, beleidsadviseur ROOS tevens secretaris van het overleg van hoofdredacteurs van de regionale omroepen
- De heer G. Reteig, algemeen directeur/hoofdredacteur MTNL
- De heer W. van Beusekom, algemeen directeur NPS
- De heer A. van der Want, programmadirecteur Teleac/NOT
- Mevrouw C. Spierenburg, netcoördinator Z@ppelin
- De heer E. Klute, directeur Mira Media
- De heer drs. S. Verhallen, wetenschappelijk directeur Instituut Taalonderzoek en Taalonderwijs Anderstaligen (ITTA), Universiteit van Amsterdam

Als achtergrondformatie zijn bijgevoegd:

1. De reader opgesteld voor de besloten werkconferentie van 16 april 2003 over educatieve televisie.
2. De brief van Mira Media aan Vaste Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 22 juni 2000 over de inzet van media t.b.v. integratie van minderheden.